

Täysistunto

Torstai 8.3.2018 klo 16.02—18.59

6. Lakialoite laiksi rikoslain 20 luvun 7 §:n muuttamisesta

Lakialoite LA 96/2017 vp Eeva-Maria Maijala kesk

Lähetekeskustelu

Ensimmäinen varapuhemies Mauri Pekkarinen: Lähetekeskustelua varten esitellään päiväjärjestyksen 6. asia. Puhemiesneuvosto ehdottaa, että asia lähetetään lakivaliokuntaan.

Keskustelu

18.35 **Eeva-Maria Maijala kesk** (esittelypuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Esitän tässä aloitteessa, että lapsen törkeän seksuaalisen hyväksikäytön nimi muutetaan lapsen raiskaukseksi ja että kyseisen rikoksen vähimmäisrangaistusta nostetaan 2,5 vuoteen vankeutta. Tämä tarkoittaa sitä, että rikoslaissa tuomio olisi aina ehdotonta vankeutta.

Tähän asiaan liittyen eduskuntaan on jätetty sekä kansalaisaloite että lakialoite vuoden 2015 valtiopäivillä. Nämä aloitteet ovat hyvin perusteltuja, mutta niissä on esitetty vähimmäisrangaistukseksi 2 vuotta. Tavoitteena näissäkin aloitteissa on ollut, että tuomio annettaisiin aina ehdottomana. Kuitenkin niissä esitetty 2 vuoden vähimmäisrangaistus on mahdollista tuomita myös ehdollisena, elikkä rangaistuksen pitää olla yli 2 vuotta, jotta se olisi aina ehdoton.

Usein pidempiä vankeusrangaistuksia tai ehdollisten muuttamista ehdottomaksi vastustetaan sillä, että se lisää vankimäärää ja sitä kautta yhteiskunnalle tulevia kustannuksia. Tämän aloitteen taloudelliset vaikutukset olisivat kuitenkin sikäli vähäiset, että jo nyt suurin osa törkeistä lapsen seksuaalisista hyväksikäytöistä tuomitaan ehdottomana. Kyse olisi nyt ennen kaikkea selkeästä, vakavasta viestistä lainsäätäjältä näiden tekojen äärimmäisestä paheksuttavuudesta.

Suomessa on historiallisesti tarkasteltuna tuomittu ankarasti omaisuusrikoksista, mutta seksuaalirikosten vakavuutta on voitu vähätellä. Seksuaalirikoksia on tarkasteltu ennen kaikkea teon yhteydessä ilmenneeseen fyysiseen väkivaltaan. Tällöin ei ole ymmärretty sitä, että vaikka teko ei jättäisikään fyysisiä ruhjeita, on se voinut murskata ihmisen henkisesti loppuiäksi. Etenkin lapsiin kohdistuneella raiskauksella on voinut olla niin syvälinen vaikutus uhrin seksuaaliseen kehitykseen, ettei hän ole esimerkiksi kyennyt aikuistuttuaan perustamaan perhettä eikä ole halunnut hankkia lapsia tämän vuoksi.

Rangaistuksen nimessä sana ”hyväksikäyttö” on nykytiedon valossa hieman vähättelevä ja luo mielleyhtymiä, että kyse on vain esimerkiksi jostakin taputtelusta. Kuitenkin törkeimpien tekojen kohdalla olisi syytä puhua lapsen raiskauksesta. Niissä tapauksissa on kyse kaikkein vakavimmasta rikoksesta. Samassa rikoslain 20 luvussa vastaavat aikuisiin kohdistuvat teot tuomitaan raiskauksena tai törkeänä raiskauksena.

Pöytäkirjan asiakohta PTK 19/2018 vp

Vuonna 2014 raiskauksen rangaistusasteikkoa korotettiin ja laista poistettiin laajalti epäoikeudenmukaiseksi koettu niin sanottu lievän raiskauksen pykälä, joka oli virallisesti nimeltään sukupuoliyhteyteen pakottaminen. Aikuisten osaltakin on siis ryhdytty puhumaan raiskauksesta aiempaa laajemmin. Eikö nyt olisi aika muuttaa tämä myöskin lasten kohdalta?

Oikeuspoliittisen tutkimuslaitoksen tutkimuksen mukaan silloin, kun tuomio on annettu ehdollisena, kyse on ollut yleensä kertaluontoisesta rikoksesta tai teko on kestänyt lyhyen aikaa. Näin törkeissä teoissa voi kuitenkin jo yksi kerta ja lyhytkestoinenkin teko murskata ihmisen henkisesti lopuksi ikää. Nykypäivän tietojen valossa ei seksuaalirikoksen teon lyhyt kesto aika voi olla ratkaiseva peruste rangaistuksen lieventämiselle.

18.39 Timo Heinonen kok: Arvoisa puhemies! Tämä lakialoite 96/2017 oli viime perjantaina meillä jo täysistunnossa listalla, mutta silloin kokous päättyi ennen kuin tämän käsittely ehdittiin aloittaa.

Tämä on hyvä tavoite, että törkeä lapsen seksuaalinen hyväksikäyttö muutettaisiin laissa lapsen raiskaukseksi ja näin korotettaisiin myös tuota minimirangaistusta niin, että rangaistus olisi jatkossa aina ehdoton vankeustuomio.

Tuossa edellä kävimme laajan keskustelun hieman samaan aihealueeseen liittyvästä kysymyksestä, raiskauksen tunnusmerkistöistä, ja siinä kävin läpi tätä kymmenvuotiaan tytön tapausta, jossa tyttö ei oikeuden mukaan vastustellut riittävästi aikuista miestä, joten syyte raiskauksesta silloin hylättiin. Ja kävimme keskustelun, että raiskauksen määritelmään pitäisi merkata niin, että suostumuksen puute olisi raiskauksen tunnusmerkistöissä mukana.

Tästä lapsen törkeästä seksuaalisesta hyväksikäytöstä olen tehnyt edustaja Tuomo Puumalan kanssa viime kaudella yli sata allekirjoitusta keränneen aloitteen, jossa me olisimme halunneet muuttaa tämän vanhentumislainsäädännön niin, että lapsen törkeä seksuaalinen hyväksikäyttö ei vanhenisi rikoksena koskaan, ja näin niistä voitaisiin syyttää myös myöhemmin näitä tekijöitä.

Hieman hämmästelen sitä, että eduskunnassa tällaiset lakialoitteet... — Puhemies, siirryn tuohon puhujakorokkeelle.

Ensimmäinen varapuhemies Mauri Pekkarinen: Mielellään. [Puhuja siirtyy puhujakorokkeelle]

Niin, arvoisa puhemies, hieman hämmästelen sitä, että meillä on eduskunnassa iso määrä lakialoitteita, jotka on allekirjoittanut yli sata kansanedustajaa, mutta ne eivät näytä saavan tässä eduskunnassa arvoistaan käsittelyä. Meillä tällä hetkellä kansalaisaloitteet käsitellään minun mielestäni sillä tavalla kuin vähintään pitäisi nämä yli sadan kansanedustajan lakialoitteet käsitellä. Silloin kuitenkin enemmistö Suomen kansan edustajista on ilmaissut tahtonsa, että tämä asia on meidän mielestämme muutoksen arvoinen. Se ei välttämättä aina tarkoita sitä, että se tulisi suoraan yksi yhteen voimaan, mutta minun mielestäni on jopa eduskunnan arvovallan väheksymistä se, että tällaiset lakialoitteet hautautuvat valiokuntien pöydille.

Toivon, että tämä edellä käsitelty lakialoite, jonka edustaja Sarkkinen ja naisverkosto tekivät raiskauksen tunnusmerkistön täydentämisestä, ei koe sitä kohtaloa, minkä moni muu yli sata allekirjoitusta saanut lakialoite on kokenut.

Pöytäkirjan asiakohta PTK 19/2018 vp

Toivon, että tässä eduskunta nyt ryhdistäytyy. Tämä on meidän itsemme käsissä, millä tavalla haluamme näitä käsitellä. Minun mielestäni sen pitäisi olla selkeä viesti itse kullekin niissä valiokunnissa istuville, että hei, tämä lakialoite on kerännyt yli sata allekirjoitusta, se otetaan käsittelyyn, siihen pyydetään lausunnot automaattisesti ministeriöltä ja ryhdytään tiettyihin toimenpiteisiin, ja katsotaan sen jälkeen, mitkä ovat ne toimenpiteet. Mutta ei pidä olla sallittua, että lakialoite jätetään puheenjohtajan pöytälaatikkoon tai valiokuntaneuvoksen pöydälle.

Tämä edustaja Maijalan tekemä lakialoite on hyvä. En katsonut tämän allekirjoitusmäärää, mutta tämä on jo niin hyvä, että tämäkin ansaitsee hyvän, perusteellisen käsittelyn.

Mutta toivon, että tämä edustaja Puumalan ja allekirjoittaneen viime kaudella tekemä ja tällä kaudella uusima aloite otetaan myös käsittelyyn nyt sillä arvokkuudella ja perusteellisuudella, mikä näissä pitää minun mielestäni jatkossa olla, sillä lapsen törkeä seksuaalinen hyväksikäyttö on kuin murha, josta jää henkiin.

18.44 Hannu Hoskonen kesk: Arvoisa herra puhemies! Viitaten tuohon edelliseen aivan erinomaisen lakialoitteen tehneen edustajan loistavaan aloitteeseen totean vielä tästä edustaja Maijalan tekemästä aloitteesta, että nämä kuuluvat samaan kategoriaan mielestäni. Tämäkin lakialoite tulisi käsitellä hyvin ripeästi ja samalla se tulisi myös hyväksyä tässä talossa, koska nythän me tässä itsenäisyyden juhluvuoden jälkimainingeissa voisimme samalla antaa tunnustuksen sille, että Suomi uskoo tulevaisuuteen, kun me kunnioitamme ihmisen koskemattomuutta ja lapsia, koska kuten todetaan tässä edustaja Eeva-Maria Maijalan lakialoitteessa rikoslain 20 luvun 7 §:n muuttamisesta, todellakin lapsiin kohdistuvat seksuaalirikokset ovat niin törkeitä kaikki. Tekotapaan ja mihin tahansa muuhun katsoen ne ovat kaikki törkeitä rikoksia, joista pitäisi tuomion olla mahdollisimman ankara.

On aivan ennenkuulumatonta, että kun tällaisiin tapauksiin törmää ja niitä lukee tuolta lehdistä ja muista medioista, niin tulee semmoinen voimaton olo, että voiko tämä olla nykymaailmassa totta, että kaikkein haavoittuvimmat, kaikkein viattomimmat ihmiset joutuvat toisten ihmisten hyväksikäyttämiksi. Se on jotain niin törkeää ja niin vastenmielistä, että minä en osaa sitä sanoin kuvata. Siksi toivonkin, että tässä talossa otetaan edustaja Eeva-Maria Maijalan — ja, aivan, myös edustaja Sarkkisen — hyvät lakialoitteet vakavasti ja käsitellään ne niin, että ne tulevat hyväksytyiksi, ja samallahan eduskunta lähettää myös tämän talon ulkopuolelle vahvan viestin. Tietysti lait ovat aina vahva viesti kaikille suomalaisille, että niitä tulee noudattaa, ja ellei noudata, niin niistä sitten tulee sanktio sen mukaan, mitä laissa säädetään, mutta tällaisista raiskausrikoksista ja varsinkin lapsiin kohdistuvista tuomion pitää olla ankara ja sillä pitää olla pelotevaikutus. Sen, että ihmisten koskemattomuutta kunnioitetaan ja lapset jätetään rauhaan, pitää tällaisia tekoja käsiteltäessä olla tässä maassa kirkas kuin keväinen päivä. Pienten lasten hyväksikäyttäminen ja lasten hyväksikäyttäminen yleensä on niin vastenmielinen rikos, että kuten edellisessä puheenvuorossa totesin, niin se on murha, josta uhri jää kuitenkin eloon, jotain sellaista, mitä ei ihmisjärjellä meinaa millään ymmärtää.

Toivottavasti tämä lakialoite saa tuulta siipiensä alle huolimatta siitä, että tässä näköjään on vain yksi allekirjoitus. Siitä huolimatta tätä on erittäin hyvin harkittu ja pohdittu, ja kuten Eeva-Maria Maijala omassa puheenvuorossaan asiaa esitteli, lain perustelut ovat hyvät ja kannatettavat. Toivon, että tämä lakialoite ei jää pölyttymään tuonne eduskunnan hyllyille tai jonkun valiokunnan puheenjohtajan pöytälaatikkoon.

Pöytäkirjan asiakohta PTK 19/2018 vp

18.48 **Katri Kulmuni kesk:** Arvoisa puhemies! Kolme vuotta sitten, kun keskustajohtoista hallitusta oltiin muodostamassa ja hallitusohjelmaa kirjoittamassa, myös hallitusohjelmaan kirjattiin se, että seksuaalirikoksista täytyisi rangaista tiukemmin, ja erityisesti keskusteluun nousivat nämä lapsiin kohdistuvat seksuaalirikokset.

Kuten täällä on todettu, tähän liittyviä lakialoitteita on tehty jo useampi vaalikausi. Osassa niistä on ollut varsin reilustikin nimiä allekirjoitettuna, mutta siitä huolimatta asia ei ole edennyt. Olisi ollut hienoa, jos oikeusministeri olisi voinut olla täällä kertomassa, miten tilanne nyt sitten on, kun nämä vertailevat tutkimukset on selvitetty ja tilattu, että missä vaiheessa prosessi etenee.

Varsin laajalla rintamalla on myös todettu se, että seksuaalirikoksista tässä maassa on olemassa kyllä skaalaa, rangaistusasteikkoa, mutta silti tuomiot ovat rangaistusasteikon lievimmästä päästä. Tämä ei kyllä minun oikeustajuuni eikä varmaan kovin monen muunkaan oikeustajuun sovellu, ja siksi sitä rangaistusasteikkoa pitäisi pystyä laajentamaan ja etenkin tämänkaltaisista rikoksista, kuten lapsiin kohdistuvasta törkeästä seksuaalisesta hyväksikäytöstä, pystyä tuomitsemaan ankarammin.

Jos se vaatii sen, että rikoslakiin tulisi nimitys tämän sijaan lapsen raiskauksesta, minusta se on aivan perusteltua. Toivon, että lakivaliokunta käsittelee tämän. Samoitien myös vanhentumissäännökset lasten seksuaalisesta hyväksikäytöstä pitäisi kyllä perata, koska on niin, että monesti vasta vanhemmiten elämässä aikuistuuessaan ihmiset pystyvät käsittelemään niitä asioita, joita heille on mahdollisesti lapsuudessa tapahtunut. Tällaiset asiat kyllä jättävät leiman koko elämään ja vaikuttavat läpi elämän.

18.50 **Olli-Poika Parviainen vihr:** Arvoisa herra puhemies! Tämä aloite on hyvää jatkoa edellisen pykälän keskustelulle, jossa pohdimme suomalaisen seksuaalirikoslainsäädännön nykytilaa. Täällä ainakin salissa läsnä olleiden kesken varsin yksimielisesti vaikutimme olevan siinä johtopäätöksessä, että tarvitsisi tehdä jotakin, että nykytila ei vastaa yleistä oikeuskäsitystä. Se ei toisaalta vastaa nykytilaa siinä suhteessa, miten seksuaalirikoksia tehdään ja miten niitä toteutetaan. Toisaalta sitten, kun me puhumme vielä lapsista, se johtaa vielä enemmän siihen, että ihmisten oikeudentaju joutuu koetukselle, kun tuomiot saattavat olla oikeusistuimesta, mitä ovat.

Edustaja Kulmuni viittasi ansiokkaasti siihen, että Suomessa käytetään hyvin paljon rangaistusasteikon matalinta päätä, vaikka varmaan yleinen oikeustaju lähtee siitä, että nämä eivät ole mitään kevyitä rikoksia.

Kun me puhuimme edellisessä pykälässä siitä, että seksi ilman suostumusta on raiskaus, on mielenkiintoista, miten on mahdollista, että sitten meillä on olemassa tällainen asia nimeltä lapsen seksuaalinen hyväksikäyttö — eikö se, jos joku, ole raiskaus? Mitään lieventäviä asianhaaroja ei varmasti lapsen seksuaaliseen hyväksikäyttöön pidä lähteä rakentelemaan.

Puuttuisin myös siihen, mitä edustaja Heinonen nosti esiin, että meidän pitää tässä talossa pitää huolta siitä, että kun me nostamme tärkeitä asioita esille, me myös varmistamme, että ne tavalla tai toisella etenevät. On pakko olla muitakin tapoja saada laki vietyä läpi kuin kansalaisaloite tai hallitusohjelman tarkka kirjaus. Tämä on varmasti meidän kaikkien etu. Jos yli sata kansanedustajaa saadaan olemaan yhtä mieltä jostakin, mielestäni se on jo niin vahva signaali, että meidän täytyy varmistaa, että vähintään jonkinasteinen käsittely aloitteelle tulee.

Pöytäkirjan asiakohta PTK 19/2018 vp

18.52 **Hanna Sarkkinen vas:** Arvoisa puhemies! Olemme käyneet tänä iltana tässä ja edellisessä asiakohdassa hyvää ja perusteellista keskustelua raiskausmääritelmästä sekä lapsiin kohdistuvista seksuaalirikoksista. Olemme keskustelleet myös raiskausrangaistuksista. On väärin, että lapsen raiskaukset piilotetaan lievemmän nimikkeen, seksuaalisen hyväksikäytön, alle. Tämä täytyy saada muutettua.

Mielestäni tämä tämän illan keskustelu ja lukuisat aloitteet osoittavat, että Suomen rikoslain seksuaalirikospykälistö kaipaa laajempaa ja kokonaisvaltaisempaa remonttia, jotta se yksiselitteisesti suojaisi seksuaalirikosten uhreja ja jotta rangaistukset vastaisivat paremmin yleistä oikeustajua.

Arvoisa puhemies! Toivon, että tällaista kokonaistarkastelua voitaisiin tehdä ja lakia uudistaa, etteivät nämä asiat jälleen kerran hautautuisi sinne pöytälaatikkoon. Vaikka ministeri ei tänä iltana olekaan täällä paikalla, niin toivon todella, että nämä meidän keskustelumme kantautuisivat pöytäkirjojen muodossa vaikka hänen avustajiensa avittamana ministerin luettavaksi, koska mielestäni tänä iltana täällä on käyty erittäin laadukasta keskustelua aiheesta.

18.53 **Ulla Parviainen kesk:** Arvoisa puhemies! Tälle Maijalan aloitteelle toivon todellakin myötätuulta käsittelyssä. Nykytila ei todellakaan vastaa yleistä oikeuskäsitystä, koska lasten pitää saada erityinen suojelu meillä lainsäädännössä.

Mutta puheenvuoron pyysin edustaja Heinosen esille ottamien lakialoitteitten vuoksi eli näiden yli sata nimeä keränneiden lakialoitteitten. Ajattelen ihan samalla tavalla, että niille pitää saada vahvempi käsittely eduskunnassa. Silloin uusina edustajina meitähän koulutettiin siihen ja opetettiin, että kun lakialoitteeseen kerätään yli sata nimeä, niin se on niin painava paketti, että se viedään sitten käsittelyyn. Nyt olen valitettavasti huomannut, että ne jäävät sinne ja jossain yhteydessä todetaan sitten, että nämä liitetään tiettyyn käsittelyyn tai sitten kokonaan unohdetaan. Minusta se vähimmäisvaatimus on, että edes se yksi asiantuntijakuulemiskierros käydään aloitteen tekijän ja ministeriön edustajien kesken, ja jos ei muuta, niin kerätään sitten yhdeksi muistioksi ja tehdään pöytäkirjamerkintä ja lähetetään ministeriölle tiedoksi, mitä on valiokunnassa asiantuntijakuulemisissa sitten kuultu. Todellakin toivon tätä, ja meistähän se itsestämme on itse asiassa kiinni, miten me sitten siellä valiokunnassa puutumme ja otamme asioita esille.

18.54 **Eeva-Maria Maijala kesk:** Arvoisa puhemies! Tämä lapsen seksuaalinen hyväksikäyttö on rikoslain 20 luvun 6 §:ssä, ja se on selvä asia, että semmoinen pykälä tulee jatkossakin olla, koska kyse on muun muassa siitä, että taputellaan. Muistan yhdenkin tapauksen, että kun käräjillä istuttiin, niin siinä vaiheessa käytiin keskustelua siitä, onko tämän vieraan miehen käsi ollut missä kohtaa ja onko se ollut muuten vain taputtelua vai onko tämä ollut lapsen seksuaalista hyväksikäyttöä, ja siinä tapauksessa tämä tuomittiin lapsen seksuaalisesta hyväksikäytöstä ja oli varmasti ihan aiheellista, että semmoisella nimikkeellä asia käsiteltiin.

Mutta sitten kun on kyse ihan sukupuoliyhteydestä, niin silloinhan se ei ole enää mitään seksuaalista hyväksikäyttöä, vaan silloin kyse on mielestäni raiskauksesta. Tosin kun olen keskustellut eräiden ammattilaisten kanssa, lakia lukeneiden ja asiapapereita enempi käsitelleiden kanssa, niin kyllähän tässä muutamia ongelmakohtia jatkossakin on tämän osalta: se, miten toimitaan silloin, jos muun muassa on kyse lapsen tahdonvaltaisesta sukupuoliyhteydestä ja sitten kuitenkin tuloksena on se, että syntyy lapsi, eli vaikka se ei muuten

Pöytäkirjan asiakohta PTK 19/2018 vp

täyttäisi raiskauksen tunnusmerkkejä, pitäisikö sitten kuitenkin se rangaista lapsen raiskauksena. Elikkä tässä on muutamia ongelmakohtia olemassa, mutta jatkossa varmaan nämä kannattaisi ottaa auki ja keskustella näistä sitten enempikin.

Minä toivon, että tämä lakialoite voitaisiin nyt sitten ottaa käsittelyyn lakivaliokunnassa ja että sitten kansalaisaloite ja Juvosen Arjan aloite, jotka ovat olleet siellä valmistelussa ja siirtyneet oikeusministeriöön johonkin oikeusselvitykseen, saataisiin sieltä herätettyä ja saisimme nämä kaikki sitten yhtä aikaa oikealla lailla käsittelyyn.

18.56 Hannu Hoskonen kesk: Arvoisa puhemies! Kun edustaja Heinonen puheenvuorosaan mainitsi lakialoitteen, jossa oli yli sata allekirjoittajaa, ja että se on jonnekin hautautunut edellisellä kaudella, niin hieman ihmettelen sitä menettelyä, kun todellakin minäkin olen ollut tähän asti siinä uskossa, että jos yli sata nimeä saa lakialoitteeseen kerättyä, niin se tulee ikään kuin automaattisesti käsittelyyn. No, käsittelyhän se tietysti on sekin, että liitetään johonkin muuhun lakiin ja sitten vaalikauden lopussa todetaan, että nämä kyseiset aloitteet on hylätty. Meille Suomeen on luotu semmoinen järjestelmä, että meillehän tulee tähän taloon kansalaisaloitteita: Jos on yli 50 000 allekirjoittajaa, niin ne otetaan käsittelyyn ja käsitellään aina vakavasti. Ne tulevat aina asianomaiseen valiokuntaan käsittelyyn ja sitten tänne suureen saliin — mutta miksi eivät tällaiset lakialoitteet? Eikö yli sadan kansanedustajan allekirjoitus ole yhtä vahva viesti kuin se, että 50 000 ihmisen allekirjoitus on siinä paperissa, joka tulee kansalaisaloitteena tähän taloon? Kyllä yli sadan kansanedustajan allekirjoitus ja heidän takanaan olevien äänestäjien joukko on sen verran vahva, että jos sitä vertaa 50 000 allekirjoittajaan kansalaisaloitteessa, niin kyllä pidän tätä sadan kansanedustajan allekirjoittamaa aloitetta paljon paljon... no, en sano paljon paljon painavampana mutta kuitenkin vähintään yhtä vahvana kannanottona jonkun asian puolesta kuin niitä 50 000:ta nimeä, jotka kansalaisaloitteesta löytyvät. Toki molemmat ovat hyvin varteenotettavia aloitteita, en kumpaakaan väheksy, mutta ihmettelen vain, jos nämä yli sadan allekirjoituksen erinomaiset lakialoitteet joutuvat jonnekin romukoppaan sen takia, että joku menettely on sitten jollakin tavalla tässä talossa ehkä hieman puutteellinen. Toivon, että puhemiesneuvosto tähän asiaan palaa.

Keskustelu päättyi.

Asia lähetettiin lakivaliokuntaan.